

электронное периодическое издание

ЭКОНОМИКА

и

социум

ISSN 2225-1545

№12(79)-2020

ЭЛЕКТРОННОЕ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЕ
ПЕРИОДИЧЕСКОЕ ИЗДАНИЕ
«Экономика и социум»

<http://www.iupr.ru>

УДК 004.02:004.5:004.9

коммуникации
ББК 73+65.9+60.5

ISSN 2225-1545

Свидетельство о регистрации
средства массовой

Эл № ФС77-45777
от 07 июля 2011 г.

Редакционный совет:

*Зарайский А.А., доктор филологических наук, профессор,
Калимбетов Х.К., доктор экономических наук, доцент,
Смирнова Т.В., доктор социологических наук, профессор,
Федорова Ю.В., доктор экономических наук, профессор,
Постюшков А.В., доктор экономических наук, профессор,
Тягунова Л.А., кандидат философских наук, доцент*

Отв. ред. А.А. Зарайский

Выпуск №12(79) Часть 1. (декабрь, 2020). Сайт: <http://www.iupr.ru>

© Институт управления и социально-экономического развития, 2020

*Kulliyev O.A.
teacher of the Department of Economics
Jiyanov L.N.
teacher of the Department of Economics
Bukhara State University*

INNOVATIVE DEVELOPMENT AND AGRICULTURAL APPROACH TO AGRICULTURE

Annotation: Agricultural organizations are developing facilities for processing agricultural raw materials.

Keywords: agro-industrial complexes, development, agricultural development, cluster, entrepreneur, raw materials, technologies, competition.

*Qulliyev O.A.
"Iqtisodiyot" kafedrasida o'qituvchilari
Jiyanov L.N.
Buxoro Davlat universiteti
"Iqtisodiyot" kafedrasida o'qituvchilari*

QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION RIVOJLANISH VA KLASTERGA YONDASHUV

Annotasiya: Qishloq xo'jaligi tashkilotlari qishloq xo'jaligi xom ashyosini qayta ishlaydigan quvvatlarni rivojlantirish masalalarini hal qiladi.

Kalit so'zlar: agrosanoat majmualari, rivojlanish, qishloq xo'jaligini rivojlantirish, klaster, tadbirkor, xom ashyo, texnologiya, raqobat.

Mamlakatda olib borilayotgan iqtisodiy islohotlar O'zbekiston Respublikasining milliy iqtisodiyotini jahon iqtisodiyotiga munosib o'rin egallashga qaratilgan. Buning uchun ikkita asosiy shartga rioya qilish zarur: birinchidan, jahon iqtisodiy hamjamiyatida hukmronlik qiladigan tamoyillar va mexanizmlar islohotlar uchun asos bo'lishi kerak;

Ikkinchidan, islohotlarni amalga oshirishda avvalgi rivojlanish xususiyatlari va mamlakat iqtisodiyotining hozirgi holati, aholining milliy madaniyati va o'zini tutish xususiyatlari, transformatsiya davri davomiyligi va mamlakat taraqqiyotini shakllantiruvchi boshqa omillar va sharoitlar hisobga olinishi lozim. Ushbu tamoyillar hududlarda agrosanoat majmualarini (AIK) yangi boshqaruv tizimini yaratish orqali amalga oshirilishiriladi.

O'zbekiston Respublikasi mustaqil davlat sifatida O'zbekiston fuqarolarining farovonligi va erkinligini, mamlakatning iqtisodiy tiklanishini, innovatsion jamiyatni yaratish va mehnat unumdorligini o'sishi asosida ichki

iqtisodiyotning o'sishi va farovonligini ta'minlashi kerak bo'lgan islohotlarni amalga oshirishi juda muhim va asosiy vazifalardan biri.

Yangi boshqaruv paradigmasining qoidalari islohot qilinayotgan iqtisodiyot va butun jamiyatning ob'ektiv ehtiyojlarini aks ettirishi kerak. Buning asosiy, muhim jihatlarni yangi boshqaruv tizimini qurishda foydalanish. Bu esa mamlakatimizning rivojlanishning innovatsion barqaror yo'lga o'tishiga yordam beradi.

Dastlabki bosqichda klaster yaratishning eng qiyin lahzasi uning aktivlarini shakllantirish bo'yicha tadbirkorlar o'rtasida kelishuvga erishishdir.

1. Mintaqani rivojlantirishning uzoq muddatli strategiyasi
2. Mintaqani ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning uzoq muddatli dasturi
3. Mintaqani ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning o'rta muddatli dasturi
4. Mintaqalararo integratsiya tashabbuslari
5. Shaharlararo integratsiya tashabbuslari
6. Mintaqalararo hamkorlik tashabbuslari
7. Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqarish va klasterlarni tashkil etish bo'yicha mintaqalararo kooperatsiya va tashabbuslar

Klaster yaratishda iqtisodiy manfaatlarni birlashtiruvchi omillar quyidagilar bo'lishi mumkin:

- 1) tovar bozorida yagona narx siyosatini olib borish;
- 2) uning ishtirokchilari tomonidan tovar va xizmatlar ishlab chiqarish hajmini kengaytirish;
- 3) yagona marketing siyosatini olib borish;
- 4) innovatsion texnologiyalarni joriy etish - mahsulot ishlab chiqarish va ularni tovar bozorlarida sotish integratsiyasi va kooperatsiyasi natijasida.

Qanday bo'lmasin, mamlakat mintaqalarida qishloq xo'jaligi mahsulotlarini klasterlash hududlarning ixtisoslashuvini hisobga olish zarurati bilan bog'liq.

Qishloq xo'jaligi klasterlarini tashkil qilishda tashkilot madaniyati (korporativ madaniyat), boshqaruvni demokratlashtirishning turli shakllari, xodimlarning foydani taqsimlashda, mulkchilikda, boshqaruvda, etakchilik uslubi va etakchilikni tanlashda ishtirok etishi kabi omillarga e'tibor qaratish lozim.

Oziq-ovqat xavsizligini, mustaqilligini ta'minlashga intilayotgan har bir davlat milliy qishloq xo'jaligi holatiga befarq emas albatta. Mintaqaviy hukumat qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilari uchun etarli darajada daromad olish uchun zarur shart-sharoitlarni ta'minlashga, shuningdek samarali iqtisodiy va ijtimoiy siyosat orqali ularning rivojlanish barqarorligini ta'minlashga intilishi kerak.

Mamlakatdagi mavjud vaziyat o'rganib quyidagilarni tavsiya qilish mumkin:

1. Qishloq xo'jaligi tashkilotlari qishloq xo'jaligi xom ashyosini qayta ishlaydigan quvvatlarni rivojlantirish masalalarini hal qiladi. Bu qishloq aholisini oziq-ovqat bilan ta'minlashga yordam beradi. Qishloqning ijtimoiy infratuzilmasi rivojlanish uchun mablag'larni shakllantirishga qaratilgan mintaqaviy darajadagi iqtisodiy mexanizm kerak.

2. Qishloq xo'jaligi sohasini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning asosiy elementlari quyidagilar bo'lishi kerak: qishloq tovar ishlab chiqaruvchilarini mavjud kredit resurslari bilan yanada ta'minlash, mahalliy tovar ishlab chiqaruvchilarga nisbatan keng imkoniyatlar yaratish:

3. Agrosanoat majmuasi tizimidagi faoliyatni klaster asosida to'g'ri kombinatsiyasi raqobatdosh ustunlikni va uning barqarorligini, shu jumladan axborot texnologiyalaridan foydalanish orqali ta'minlaydi. Shuni ta'kidlash kerakki, axborot inqilobi raqobatga quyidagi yo'llar bilan sezilarli ta'sir ko'rsatadi:

- soha tarkibini o'zgartiradi va raqobatning yangi qoidalarini belgilaydi;
- kompaniyalarga mahsuldorlik bo'yicha raqobatchilardan ustun bo'lish uchun yangi imkoniyatlar berish orqali raqobat ustunligini yaratadi;
- ko'pincha kompaniyadagi mavjud jarayonlar va operatsiyalar asosida butunlay yangi biznes turlarini yaratadi;
- biznes jarayonlaridagi o'zgarishlarning yo'nalishi va tartibini, xususan qishloq xo'jaligi klasterlarini tashkil etish orqali belgilaydi;
- xodimlarning malakasini doimiy ravishda oshirish zarurati uchun sharoit yaratadi.

Ijtimoiy-iqtisodiy tizim sifatida mintaqaviy strategik menejment uchun ijtimoiy, ekologik va iqtisodiy tarkibiy qismlarni hisobga olish kerak, ularning oxirgisi hal qiluvchi hisoblanadi.

Mintaqaviy strategik boshqaruv tizimini shakllantirishda ta'sirning tegishli darajasini aniqlash eng muhim ahamiyatga ega. Hokimiyat va boshqaruvning vakolatlari doirasida amalga oshiriladigan boshqarish ob'ekti bo'yicha iqtisodiyotning ishlashining umumiy shartlari, shuningdek, boshqariladigan ob'ektga ta'sir o'tkazish jarayonida ishtirok etadigan resurslar miqdori bilan belgilanadi.

Adabiyotlar:

1. Қишлоқ хўжалигида ихтисослашган кластерларни шакллантириш: тажрибалар, натижалар ва инновацион ёндашувлар. Республика илмий-амалий анжумани материаллари. 74-77 bet. 2020 йил 9 ноябрь.
2. Формирование кластеров в сельском хозяйстве региона.
3. Предпосылки создания кластеров в экономике региона (на примере Тамбовской области).
4. www.edu.uz.
5. www.ziyonet.uz.
6. www.agriculture.uz